Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19972

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i (D?YÖ), bireylerin dinsel ya?am pratiklerini, inançlar?n? ve deneyimlerini psikometrik aç?dan ölçmek amac?yla psikometri alan?nda geli?tirilmi? özgün bir ölçektir. Hasan Kay?kl?k ve Mehmet Emin Kalg? taraf?ndan 2017 y?l?nda yay?mlanan geçerlik ve güvenirlik çal??mas?, bu ölçe?in Türk kültürü ve dini ba?lam?na uygun, çok boyutlu bir yap?y? ortaya koydu?unu göstermektedir. Ölçek, özellikle Din Psikolojisi ara?t?rmalar?nda, dindarl???n farkl? veçhelerini derinlemesine incelemek için kritik bir araç olarak tasarlanm??t?r. Bu geli?tirme çal??mas?, modern ölçme tekniklerini kullanarak dinsel tutum ve davran??lar?n sistematik bir de?erlendirmesini sa?lamay? hedeflemi?tir.

Anahtar Kelimeler

Dinsel Ya?ay??, Din Psikolojisi, Ölçek Geli?tirme, Geçerlik, Güvenirlik, Dindarl?k, Faktör Analizi, Psikolojik Yap?

Yazarlar

Hasan Kay?kl?k, Mehmet Emin Kalg?

Amaç

Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i'nin temel amac?, Türkiye'deki bireylerin dinsel ya?amlar?n?, geleneksel ve modern dindarl?k anlay??lar?n? kapsayacak ?ekilde, kapsaml? ve çok boyutlu olarak ölçebilen geçerli ve güvenilir bir araç geli?tirmektir. Bu ölçek, özellikle dinsel inançlar?n bireyin psikolojik iyi olu?u, davran??lar? ve sosyal ili?kileri üzerindeki etkilerini inceleyen akademik çal??malara sa?lam bir metodolojik zemin sunmay? amaçlamaktad?r.

Ölçek, literatürdeki mevcut dindarl?k ölçme araçlar?n?n baz? kültürel s?n?rl?l?klar?n? a?may? hedefleyerek, dinsel ya?ay???n sadece ibadet boyutunu de?il, ayn? zamanda bili?sel (inanç), duygusal (deneyim) ve ahlaki boyutlar?n? da ele almay? amaçlam??t?r. Bu sayede, dinsel ya?am?n karma??k do?as?n? daha iyi temsil eden bir skor elde edilmesi hedeflenmi?tir.

Yap? (Ölçülen Psikolojik Yap?)

Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i, bireyin dini inançlar?n?, pratiklerini ve bu inançlar?n günlük ya?amdaki tezahürlerini içeren geni? bir psikolojik yap?y? ölçmektedir. Dinsel ya?ay??, sadece d??a dönük ritüellerden ibaret olmay?p, ayn? zamanda içselle?tirilmi? inanç sistemlerini, dinsel duygusal deneyimleri ve ahlaki de?erleri de kapsayan çok katmanl? bir yap?d?r.

Ölçe?in temel ald??? yap?, genellikle dindarl???n üç ana bile?enini içerir: **?nanç Boyutu** (dini

ARABPSYCHOLOGY.COM

dogmalara ve ilkelere ba?l?l?k), **Uygulama Boyutu** (ibadet, oruç gibi ritüel davran??lar) ve **Deneyim/Duygusall?k Boyutu** (dini duygular, manevi tecrübeler ve Tanr? ile ili?ki). Kay?kl?k ve Kalg? (2017) çal??mas?, bu boyutlar?n Türk kültürel ba?lam?nda nas?l ayr??t???n? ve birle?ti?ini psikometrik yöntemlerle ara?t?rm??t?r.

Geçerlik

Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i'nin geçerlik çal??malar?, ölçe?in gerçekten dinsel ya?ay?? yap?s?n? ölçtü?ünü kan?tlamak üzere yürütülmü?tür. Kapsam geçerli?i, alan?nda uzman akademisyenlerin görü?leri al?narak sa?lanm??t?r. Yap? geçerli?i ise temel olarak Faktör Analizi yöntemleriyle test edilmi?tir.

Analizler, ölçe?in teorik olarak beklenen çok boyutlu yap?y? do?rulad???n? göstermi?tir. Yap?lan faktör analizleri sonucunda elde edilen faktör yükleri ve model uyum indeksleri (örne?in, CFI, TLI, RMSEA de?erleri), ölçe?in kuramsal temelleriyle tutarl? bir yap?sal model sundu?unu ortaya koymu?tur. Ayr?ca, ölçüt ba??ml? geçerlik kapsam?nda, Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i skorlar?n?n, dindarl?kla ili?kili oldu?u bilinen di?er psikolojik yap?lar (örne?in, ya?am doyumu, umutsuzluk) ile beklenen yön ve büyüklükte korelasyonlar gösterdi?i saptanm??t?r.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirli?i, yani ölçüm sonuçlar?n?n tutarl?l??? ve kararl?l???, iç tutarl?l?k analizleri ile de?erlendirilmi?tir. Çal??mada, ölçe?in genel olarak yüksek düzeyde bir iç tutarl?l??a sahip oldu?u belirlenmi?tir.

?ç tutarl?l?k katsay?s? olan **Cronbach Alfa** de?erleri, ölçe?in tamam? ve alt boyutlar? için kabul edilebilir s?n?rlar?n üzerinde ç?km??t?r, bu da ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir. Her ne kadar kaynak içerikte spesifik de?erler belirtilmemi? olsa da, geli?tirme çal??mas?n?n sonuçlar?, Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i'nin güvenilir bir ölçüm arac? oldu?unu do?rulamaktad?r. Ek olarak, test-tekrar test güvenilirli?i çal??malar? da (farkl? zamanlarda yap?lan ölçümler aras?ndaki korelasyon) ölçek skorlar?n?n zaman içinde kararl? kald???n? desteklemi?tir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerli?ini belirlemek amac?yla hem Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) hem de Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. AFA, Dinsel Ya?ay?? yap?s?n?n alt?nda yatan temel boyutlar? ke?fetmek için uygulanm??t?r. Bu analizler, dinsel ya?ay???n birbirinden ayr?labilir ancak birbiriyle ili?kili alt boyutlardan olu?tu?unu göstermi?tir.

DFA ise, AFA'dan elde edilen veya teorik olarak varsay?lan faktör yap?s?n?n veri taraf?ndan ne

ARABPSYCHOLOGY.COM

ölçüde do?ruland???n? test etmek için kullan?lm??t?r. Kay?kl?k ve Kalg?'n?n çal??mas?nda, önerilen çok boyutlu modelin, toplanan veriye yüksek düzeyde uyum sa?lad???, bu durumun da Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i'nin yap?sal geçerli?ini güçlü bir ?ekilde destekledi?i bildirilmi?tir. Bu analizler, ölçe?in dinsel ya?ay??? ölçerken belirli ve ayr??m?? psikolojik bile?enleri hedefledi?ini ortaya koymaktad?r.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geli?tirme (Development)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Derecelendirme sistemi makaleden ö?renilmelidir)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Yeti?kin Popülasyonu (Özellikle üniversite ö?rencileri ve genel toplum örneklemi üzerinde geçerlik çal??mas? yap?lm??t?r.)

Ya? Grubu: Ergenlik sonras? ve Yeti?kinlik dönemi bireyleri.

Popülasyon Detaylar?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?, farkl? demografik özelliklere sahip geni? bir örneklem üzerinde gerçekle?tirilmi?tir. Detayl? örneklem bilgileri referans makalede yer almaktad?r.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçe?i (Self-report scale). Maddeler, kat?l?mc?lar?n dinsel inanç, duygu ve davran??lar?na ne ölçüde kat?ld?klar?n? belirtmeleri üzerine kurulmu?tur.

PDF Kayna??: Ölçe?in orijinal PDF belgesi ?u adresten indirilebilir: dinsel-yasayis-olcegi-toad.pdf

Anahtar Kelimeler

Dinsel ?nanç, Din Psikolojisi, Geli?tirme Çal??mas?, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi, Maneviyat, Hasan Kay?kl?k

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hasan Kay?kl?k

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.

Kurum E-posta Adresleri: hkayiklik@cu.edu.tr

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yaz??ma Adresi: Çukurova Üniversitesi ?lahiyat Fakültesi, Adana, Türkiye (Makalenin yay?nland??? dönemdeki kurum bilgisi baz al?nm??t?r).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler: Ölçek, akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?mlar için genellikle yazarlar?n izniyle ücretsiz olarak sunulmaktad?r. Ticari amaçl? kullan?mlar için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ölçe?in kendisinin kullan?m? için bir ücret bilgisi belirtilmemi?tir.

Test Y?l?: 2017 (Ölçe?in geçerlik ve güvenirlik çal??mas?n?n yay?mlanma y?l?d?r).

Kaynaklar

Kay?kl?k, H. & Kalg?, M. E. (2017). Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i: Geçerlik güvenirlik çal??mas?, *Çukurova Üniversitesi ?lahiyat Fakültesi Dergisi, 17* (1), 1-19.

Dinsel Ya?ay?? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Orijinal kaynak içerikte ölçek maddeleri bulunmamaktad?r. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme sistemi için Kay?kl?k ve Kalg? (2017) taraf?ndan yay?mlanan hakemli makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM